

IŠANKSTINIAI LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 METŲ VISUOTINIO ŽEMĖS ŪKIO SURAŠYMO REZULTATAI

ŽEMĖS ŪKIO GAMYBOS METODAI

Atlikdamas 2010 m. visuotinį žemės ūkio surašymą Lietuvos statistikos departamentas pirmą kartą rinko duomenis apie žemės ūkio gamybos metodus. Duomenis pateikė ūkininkų ir šeimos ūkiai bei žemės ūkio bendrovės ir įmonės (toliau – ūkiai). Ūkiai nurodė, kokie žemės dirbimo metodai yra taikomi, kaip apsaugomas dirvožemis žiemą, kaip laikomi galvijai, kiaulės, vištos dedeklės, ar ūkiuose laikomi gyvuliai ganomi, kokia dalis žemės ūkio naudmenų tręšiama organinėmis trąšomis, ar naudojami mėšlo ir srutų kauptuvai, ar drėkinami žemės ūkio augalai.

Išankstiniais surašymo duomenimis, ūkiai, turintys daugiau nei vieną hektarą naudojamų žemės ūkio naudmenų, įdirba 76 procentus visos ariamos žemės. Likę 24 procentai ariamos žemės paskutinį kartą nuėmus derlių iki sėjos neįdirbami. Dažniausiai neįdirbami tie plotai, kuriuose auginamos daugiamečių žolės, braškės, aromatiniai, medicininiai augalai. Nustatyta, kad labiausiai Lietuvoje paplitęs įprastinis žemės dirbimas (gilus arimas plūgu) – tokiu būdu įdirbama daugiau kaip 68 proc. ariamos žemės. Ne toks populiarus yra tausojamasis žemės dirbimo metodas (7 proc.) ir tiesioginė sėja (apie 1 proc.).

1 lentelė. Žemės dirbimo metodai

	Ūkių skaičius	Ariamos žemės plotas, tūkst. ha	Palyginti su visu ariamos žemės plotu, proc.
Ariama žemė, iš viso	183 631	2114,8	100
Žemės dirbimo metodai, iš viso	174 325	1614,8	76,4
Įprastinis	173 009	1448,2	68,5
Tausojamasis	2 301	147,3	7,0
Be įdirbimo (tiesioginė sėja)	948	19,3	0,9
Žemės dirbimo metodai netaikomi	9 306	500,0	23,6

Surašymas parodė, kad didžiausia ariamos žemės dalis (daugiau kaip 39 proc.) rudenį suariama ir žiemai paliekama neapsėta. Įprasti žieminiai pasėliai sudaro beveik trečdalį visos ariamos žemės. Tik nedidelėje dalyje (apie 6 proc.) ariamos žemės žiemos laikotarpiu paliekamos augalų liekanos (ražienos), dar mažesnėje (apie 1 proc.) – sėjami antsėliai arba tarpiniai pasėliai.

Buvo nustatyta, kad Lietuvoje 75 procentai ūkių, turinčių ariamos žemės, taiko sėjomainą.

2 lentelė. Dirvožemio danga žiemą

	Ūkių skaičius	Ariamos žemės plotas, tūkst. ha	Palyginti su visu ariamos žemės plotu, proc.
Ariama žemė, iš viso	183 631	2114,8	100
Dirvožemio danga žiemą, iš viso	172 098	1572,4	74,4
Įprasti žieminiai pasėliai	51 528	603,7	28,6
Antsėliai, tarpiniai pasėliai	3 962	19,1	0,9
Augalų liekanos, ražienos	10 049	118,7	5,6
Suarta neapsėta dirva	161 696	830,9	39,3
Dirvožemis be dangos	11 533	542,4	25,6

Išankstiniais surašymo duomenimis, Lietuvoje yra 92 tūkst. ūkių (daugiau kaip 90 proc. visų ūkių, laikančių galvijus, avis, ožkas, arklius), bent keletą mėnesių per metus gyvulius ganančių lauke. Gyvuliams ganyti

naudojamos pievos, ganyklos ar daugiamečių žolės sudaro 529,8 tūkst. ha, arba 46 procentus visų turimų pievų, ganyklų ar daugiamečių žolių ploto. Vidutinė gyvulių ganymo laiko trukmė – 5,8 mėnesių per metus.

Dauguma ūkių (beveik 83 proc.) galvijus laiko tvartuose, kuriuose nėra specialių įrenginių mėšlui ir srutomis šalinti. Tokiuose tvartuose yra įrengta 386,6 tūkst. vietų. Tačiau specializuoti galvijininkystės ūkiai dažniausiai naudoja sistemas su mėšlo ir srutų šalinimu. Šių ūkių tvartuose įrengta 468 tūkst. vietų, tai sudaro 55 procentus visų vietų galvijams laikyti.

3 lentelė. Galvijų laikymo sistemos

	Ūkių skaičius	Vietų skaičius, tūkst.
Iš viso	93 050	854,6
Saitiniame tvarte su kraikinio mėšlo (ir srutų) šalinimu	13 728	303,4
Saitiniame tvarte su skysto mėšlo šalinimu	1 035	27,8
Besaičiame tvarte su kraikinio mėšlo (ir srutų) šalinimu	1 523	91,3
Besaičiame tvarte su skysto mėšlo šalinimu	333	45,5
Kita (be įrenginių mėšlui ir srutomis šalinti)	77 084	386,6

Surašymo vertinimais, ant dalinių grotelių grindų kiaules laiko 3,4 tūkst. ūkių. Tokiose kiaulidėse įrengta 536 tūkst. vietų. Apie 112 tūkst. vietų įrengta kiaulidėse, kuriose kiaulės laikomos ant ištisinių grotelių grindų. Tai yra mažiausiai populiari laikymo sistema Lietuvoje, kurią naudoja 1,1 tūkst. ūkių. Didžioji dalis ūkių (daugiau kaip 60 proc.) kiaules laiko tvartuose be grotelių grindų ar kraiko, tačiau tokiomis sąlygomis laikomų kiaulių vietų skaičius sudaro tik 23 procentus visų vietų kiaulėms laikyti.

4 lentelė. Kiaulių laikymo sistemos

	Ūkių skaičius	Vietų skaičius, tūkst.
Iš viso	62 709	1025,8
Ant dalinių grotelių grindų	3 446	536,0
Ant ištisinių grotelių grindų	1 077	112,2
Ant kraiko	20 170	136,9
Kita (be grotelių grindų ir kraiko)	38 106	240,7

Nustatyta, kad bateriniuose narvuose vištas dedekles laiko daugiausia dideli paukštynai. Tokių Lietuvoje yra vos 175, tačiau juose įrengta net 2934 tūkst. vietų, arba 61 procentas visų paukščiams laikyti skirtų vietų. Mažiausiai – 829 tūkst. vietų – turi tie ūkiai, kurie laiko vištas ant kraiko. Daugiausia ūkių – 55 tūkst. (beveik 70 proc.) – nurodė, kad laiko vištas kitokiose sistemose negu išvardytos ir turi įrengę 1042 tūkst. vietų.

5 lentelė. Vištų dedeklių laikymo sistemos

	Ūkių skaičius	Vietų skaičius, tūkst.
Iš viso	79 956	4804,9
Ant kraiko	24 937	828,9
Visų rūšių bateriniuose narvuose	175	2934,0
Kita	54 952	1042,0

Surašymas parodė, kad Lietuvoje yra 128,3 tūkst. ūkių (64 proc. visų ūkių), laikančių ūkinius gyvūnus (galvijus, kiaules, avis, ožkas, arklius, vištas, triušius). Nustatyta, kad 100,6 tūkst., arba daugiau kaip 78 procentai, šių ūkių neparduoda ar kitaip neišveža mėšlo iš ūkio, dauguma jų (apie 73 proc.) ūkyje pagaminamą mėšlą ir srutas naudoja tręšimui. Daugiau kaip 7 procentai ūkių, turinčių ūkinių gyvūnų, parduoda ar kitaip išveža iš ūkio mažiau kaip pusę pagaminamo mėšlo kiekio, apie 14 procentų ūkių – daugiau kaip pusę.

6 lentelė. Mėšlo ir srutų išvežimas, panaudojimas tręšimui, kauptuvai

	Iš viso	Iš ūkio išvežamo mėšlo dalis, proc.				
		0 %	0–25 %	25–50 %	50–75 %	> 75 %
Ūkių, laikančių ūkinius gyvūnus, skaičius	128 301	100 637	6 533	2 962	1 882	16 287
iš jų turintys mėšlo ir srutų kauptuvus	14 371	10 435	782	404	253	2 497
iš jų naudojamas žemės ūkio naudmenas tręšiantys organinėmis trąšomis	98 281	73 794	5 887	2 637	1 715	14 248

Negalutiniais duomenimis, šalyje 120 ūkių (neįskaitant šiltnamių turėtojų) 2010 metais drėkino 1,5 tūkst. hektarų žemės ūkio augalų, kurie sudarė apie 0,07 procento ariamos žemės. Drėkinimo sistemos nepopuliarios, kadangi brangu jas įrengti ir ši investicija nelabai atsiperka, be to, daugelyje regionų yra optimalus drėgnumas. Labiausiai paplitę yra paviršinis ir lašelinis drėkinimo metodai. Dažniausiai drėkinimui imamas paviršinis ūkio vanduo (tvenkiniai arba užtvankos) – šį šaltinį naudoja daugiau nei 50 procentų žemės ūkio augalus drėkinančių ūkių.

Sąvokos:

Saitinis tvartas – tvartas, kuriame galvijai yra pririšami tam tikroje vietoje ir negali laisvai judėti patalpoje.

Besaitis tvartas – tvartas, kuriame galvijai gali laisvai judėti.

Bateriniai narvai – būdas vištoms laikyti, kai vištos laikomos po vieną ar po kelias sujungtuose narvuose, išdėstytuose ilgomis eilėmis.

Generalinio direktoriaus pavaduotoja

Aldona Gibaitė-Kudžmienė

Pasiteirauti: Aušra Jablonskienė
Žemės ūkio ir aplinkosaugos statistikos skyriaus vedėja
Tel. (8 5) 236 4982
El. p. ausra.jablonskiene@stat.gov.lt
www.stat.gov.lt

© Lietuvos statistikos departamentas
Naudojant Lietuvos statistikos departamento duomenis, būtina nurodyti šaltinį.

Daugiau informacijos šia tema rasite skyrelyje [2010 m. žemės ūkio surašymas](#).